

Objektorientert tankegang

TDT4100

uke 2 – forelesning 2

Hva gjør dette?

Kjenner dere igjen noe fra Python?

```

package counter;

public class DownCounter {

    int counter = 0;

    public DownCounter(int initCounter) {
        counter = initCounter;
    }

    public void countDown() {
        if (! isFinished()) {
            counter = counter - 1;
        }
    }

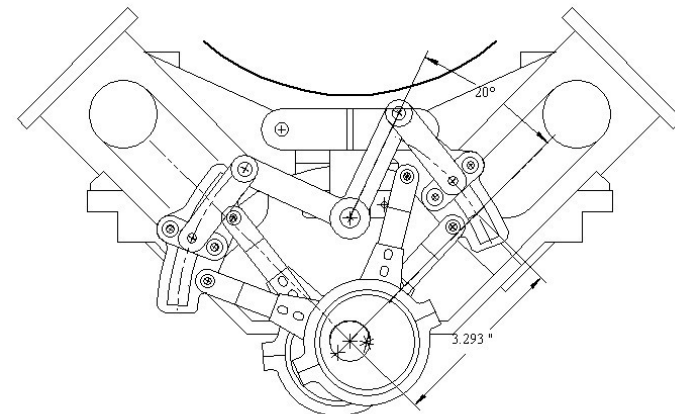
    public boolean isFinished() {
        return counter == 0;
    }

    public static void main(String[] args) {
        DownCounter dc1 = new DownCounter(2);
        System.out.println(dc1.isFinished());
        dc1.countDown();
    }
}

```

Motoranalogi

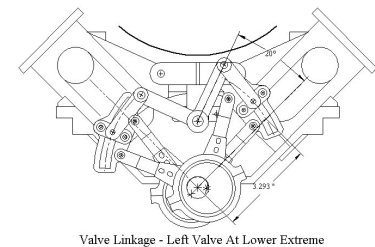
- Motor = kjørende program
- Design (maskintegning) = programkode
 - Masse deler, og mulige oppførsler

Valve Linkage - Left Valve At Lower Extreme

Motor-analogi og OO

- System av deler / objekter
 - en motor består av mange deler
 - et kjørende program består av mange *objekter*
- Samvirkende deler / objekter
 - deler er koblet sammen og påvirker hverandre
 - objekter har *referanser* seg i mellom og *bruker* hverandre
- Designet / programkoden styrer tilvirkning og sammenkobling av delene
 - maskintegningen beskriver hvordan en del skal se ut og fungerer som en slags mal for å lage (en eller flere) av dem
 - en *klasse* beskriver oppførselen til en eller flere objekter, og er en slags *mal* for hvordan objektet er bygget opp

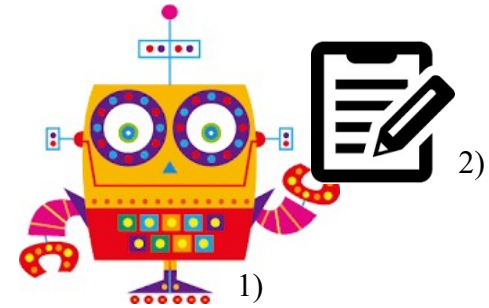

Viktige innsikter

- **Koden (tegningene) utformes for å gi det kjørende programmet (motoren) ønsket oppførsel (krav)**
 - en må først tenke ut ønsket oppførsel, gjerne spesifisert som en test
 - skrive riktig programkode og teste den
- **En må ha detaljert innsikt i prog.språket (fysikken)**
 - objektorienterte programmeringsspråk generelt, og
 - Javaspråket og –maskineriet, spesielt
- **Programmet (motoren) må testes mot krav**
 - en må kjenne relevante brukstilfeller (typisk belastning), men også
 - teste mot spesialtilfeller (høy belastning, dårlig input/drivstoff, osv)
- **Feilfinning må være systematisk**
 - en må ha en hypotese om feil(situasjonen): hva skulle ha skjedd, og hva skjedde
 - debug-utskrift/logging (tilsvarende sensordata) har sine begrensninger
 - stopping i forkant av feil, trinnvis utførelse og inspeksjon av tilstand er viktig å lære

En enkel objekt-modell

- Objekt = robot med notatark
 - roboten kan utføre et sett med *oppgaver*
 - roboten har en notatblokk hvor den skriver ned nødvendig *data*
 - roboten lages med et sett *innstillinger* (start-data)
 - en kan ha mange roboter av samme *type*, med hver sine notatblokker (*data*)
- Objekt
 - oppgaver = funksjoner, eller *metoder*
 - data = variabler, eller *attributter*
 - innstillinger = *start-verdier* for variabler
- Regler for oppførsel / virkemåte
 - metodene er *funksjoner* som kjøres i *kontekst* av *variablene*, så metodene kan *bruke* (lese) og *oppdatere* (endre) variablene
 - for hver oppgave må det defineres hvordan dataene brukes og oppdateres

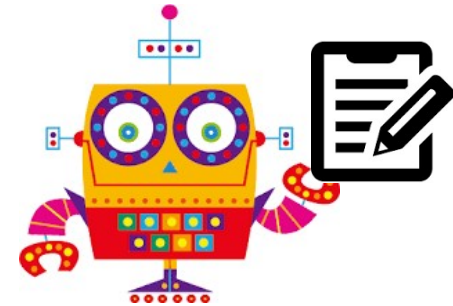
1) <https://www.welovesolo.com/cute-cartoon-robot-colored-vector-set-12/>

2) <https://thenounproject.com/term/notepad/218406/>

Eksempel: nedtellingsobjekt

- Oppgaver

- telle ned ett trinn – `countDown()`
- si om en har telt helt ned – `isFinished()`

- Data

- `counter` - hvor mange trinn som gjenstår (teller ned)

- Innstillinger (start-tilstand)

- `counter` = hvor mange trinn som skal telles ned

- Regler for oppførsel

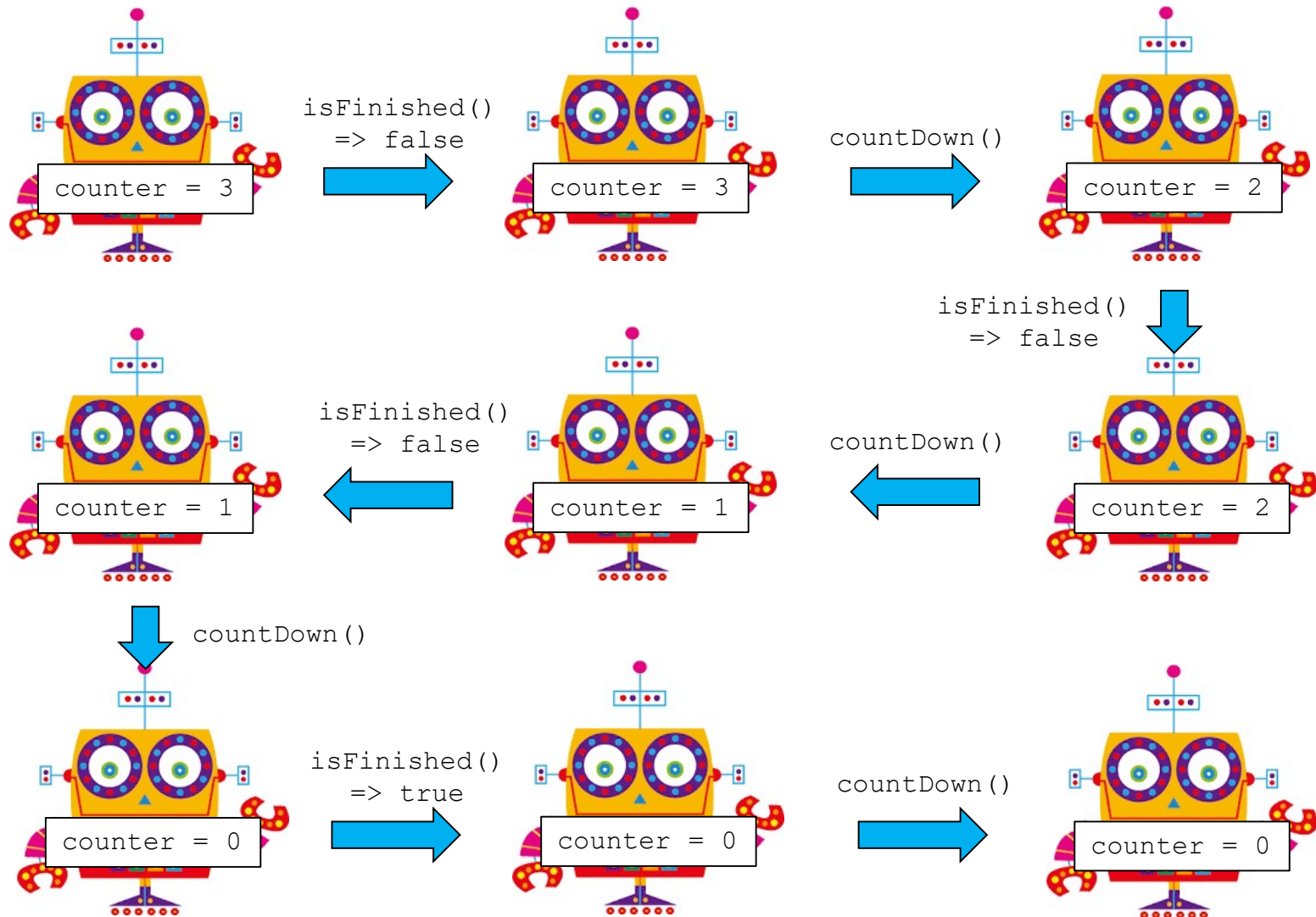
- `isFinished()` – sier om telleren er 0
- `countDown()` – minsker telleren ett trinn, hvis ikke grensen allerede er nådd

```
counter == 0
```

```
if (! isFinished())
    counter = counter - 1
```

Hvordan ville reglene blitt hvis en i stedet telte opp?

Eksempel på oppførsel

Først: løse DownCounter i Python (én 'robot')

Så: Vise DownCounter i Java

- Det er ikke meningen at dere skal forstå alt som vises i dag – introduksjon. Må jobbes med!
- I java må en ha mye mer ekstra dill enn i python:
 - `System.out.println("Hei")`
 - versus
 - `print("Hei")`
 - *Vise DownCounter (Simple)*

Java – prosedurelt?

- Det går an å programmere i Java uten å bruke objekter aktivt – men det er ikke formålet med dette kurset
- Mister formålet med objekt-orientering – dere har et halvt år på å lære nettopp det!

Hva er lagt til ekstra?

- Vi må fortelle hvordan vi lager en robot
- Vi må gi kommandoer til hver av dem

Java-koden

deklarasjon av klassen DownCounter

```
public class DownCounter {
```

```
    int counter; ← deklarasjon av objektvariabel/attributt/felt)
```

```
    DownCounter(int initCounter) { ← deklarasjon av
        counter = initCounter;      init-funksjon/konstruktør
    }
```

```
    boolean isFinished() { ← deklarasjon av
        return counter == 0;      objektfunksjon/metode
    }
```

```
    void countDown() { ← "ingen verdi"-
        if (! isFinished()) {      typen
            counter = counter - 1;
        }
    }
```

enkla setninger avsluttes med ;

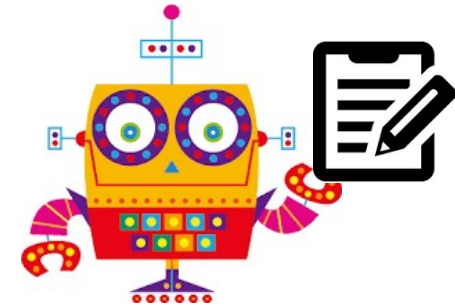
kodeblokker avgrenses med {}, inntrykk er "pynt"

"hvordan kjøres egentlig programmet?"

Eksempel: gjennomsnittsobjekt

- Oppgaver

- ta i mot et nytt tall – `acceptValue (value)`
- gi oss gjennomsnittet – `getAverage ()`

- Data

- `valueCount` – antall mottatte verdier
- `sum` – summen av verdiene som (hittil) er mottatt

- Innstillinger (*starttilstand* for nye objekter)

- `valueCount = 0, sum = 0`

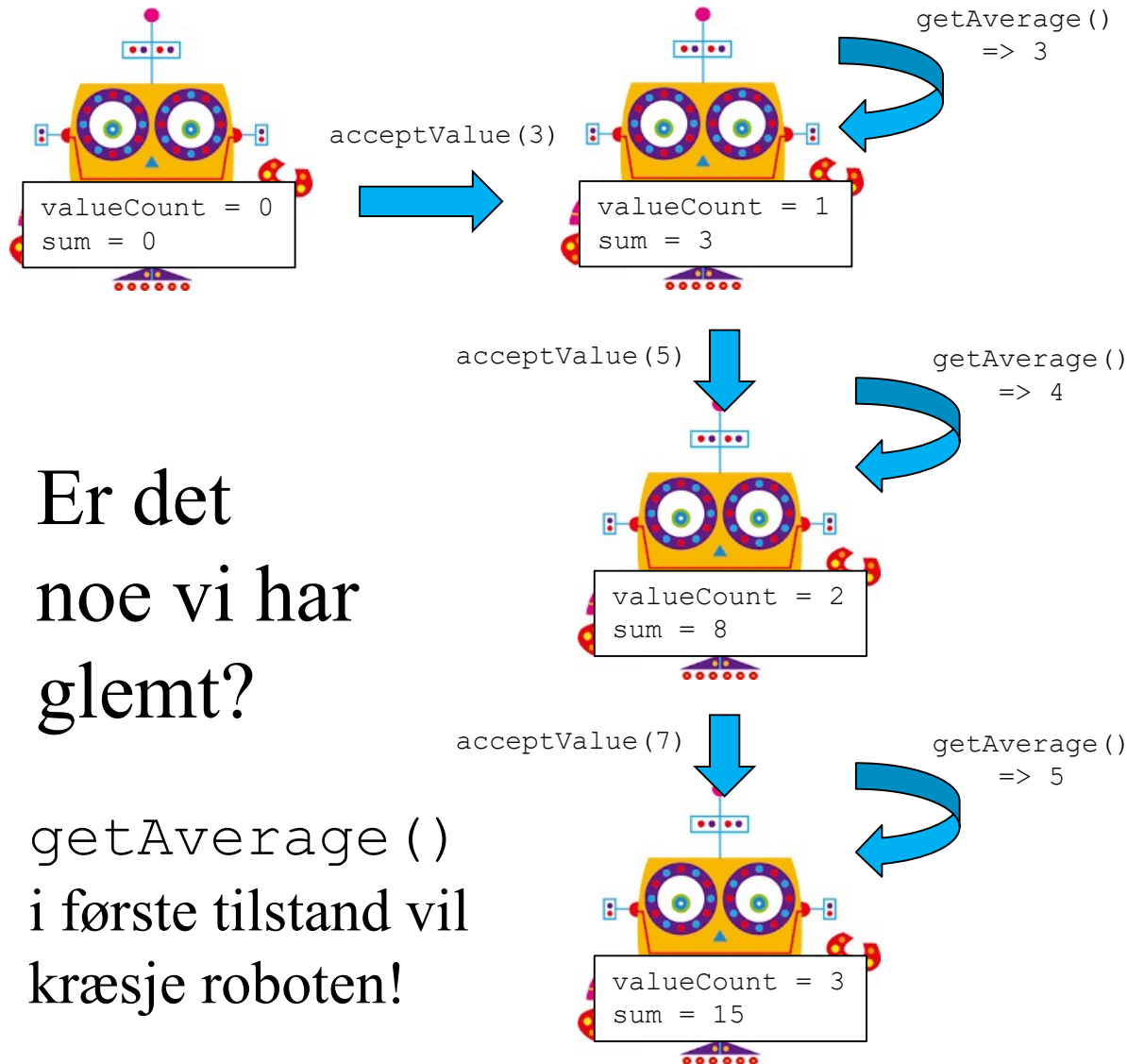
- Regler for oppførsel

- `acceptValue (value)` – øker teller og sum
- `getAverage ()` – beregner og returnerer gjennomsnittet

```
valueCount = valueCount + 1
sum = sum + value
```

```
return sum / valueCount
```

Eksempel på oppførsel

Er det noe vi har glemt?

`getAverage()` i første tilstand vil kræsje roboten!

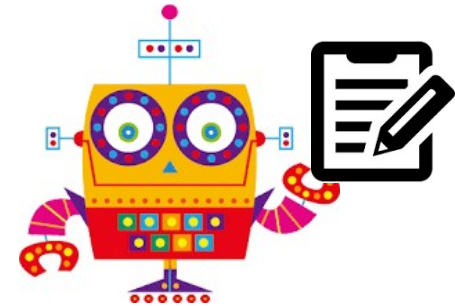
La oss programmere Average-klassen

Hvordan virker Random

- Lag en klasse Random100
- Metode getRandom100 returnerer et tilfeldig heltall mellom 0 og 99

Eksempel: random-objekt

- Oppgaver
 - gi ut et (nytt) tilfeldig heltall mellom 0 og 100 (99) –
`random()`
- Data
 - ?
- Innstillinger
 - ? = ?
- Regler for oppførsel
 - Her trenger vi ikke finne opp hjulet.
 - Bruke java sin random-generator

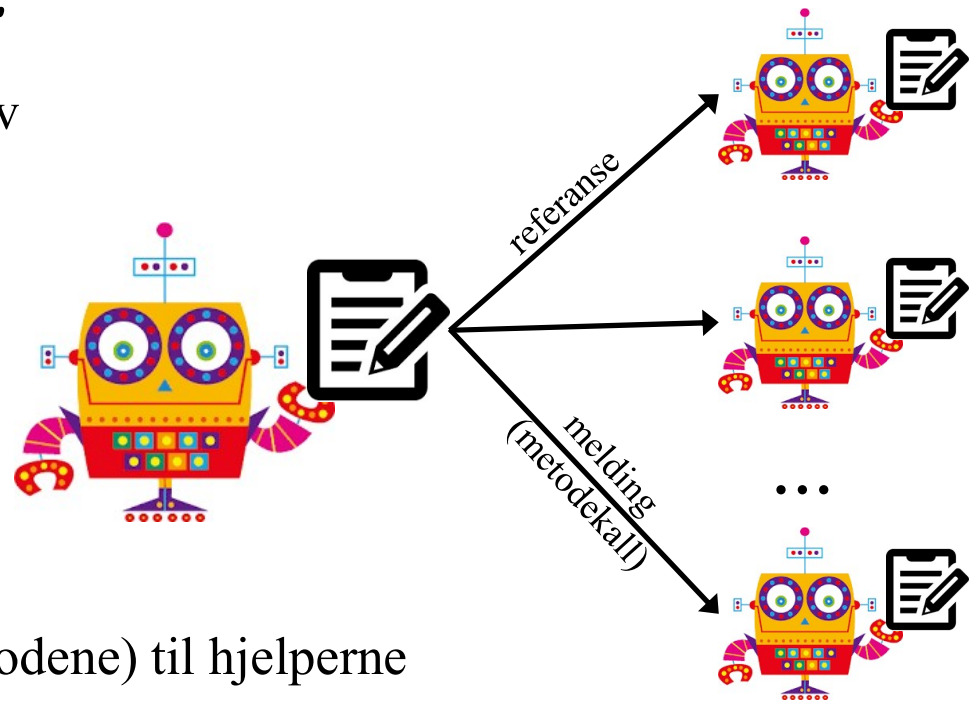

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_random_number_generators

<http://docs.oracle.com/javase/6/docs/api/java/util/Random.html>

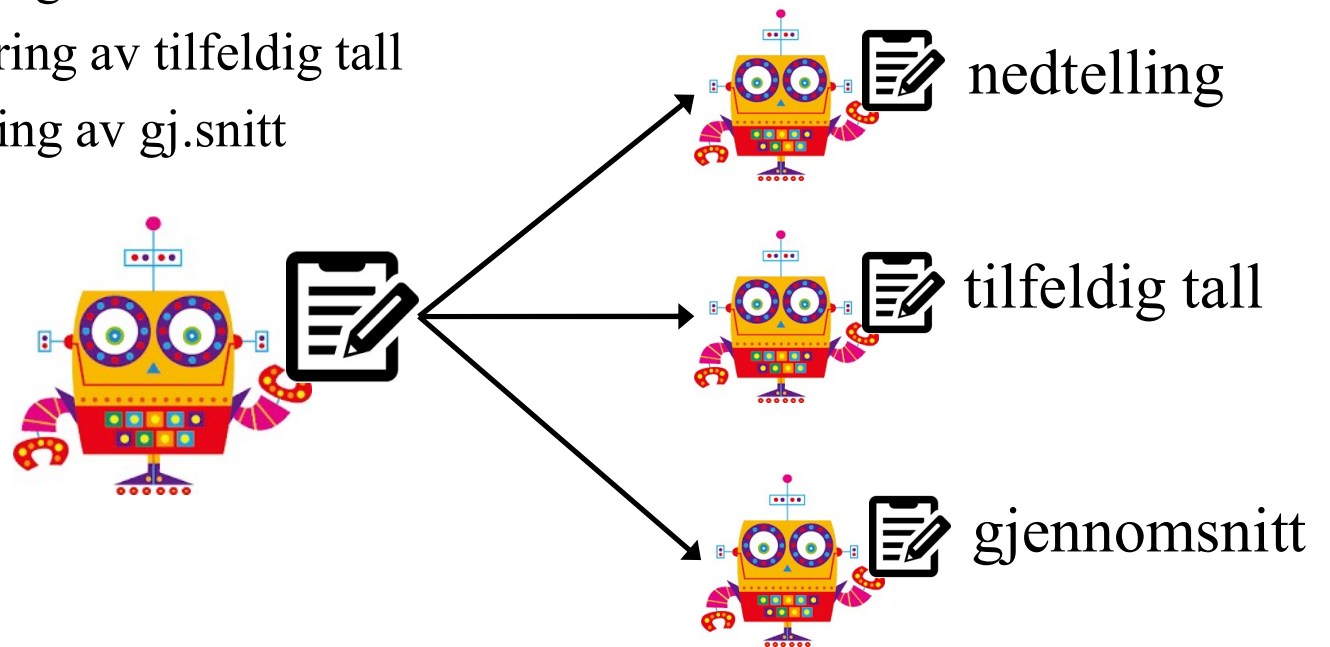
Eksempel: koordinator-objekt

- Et system består av samhandlende objekter, med ulike *roller*
 - hjelpere, som styres av
 - koordinatorene
- Samhandling
 - koordinatoren har *referanser* (piler) til hjelpene
 - koordinatoren sender meldinger (kaller metodene) til hjelpene
- **Programobjektet** er objektet som koordinerer (øverst i hierarkiet)!

Eksempel: beregning av gjennomsnitt av tilfeldig tall

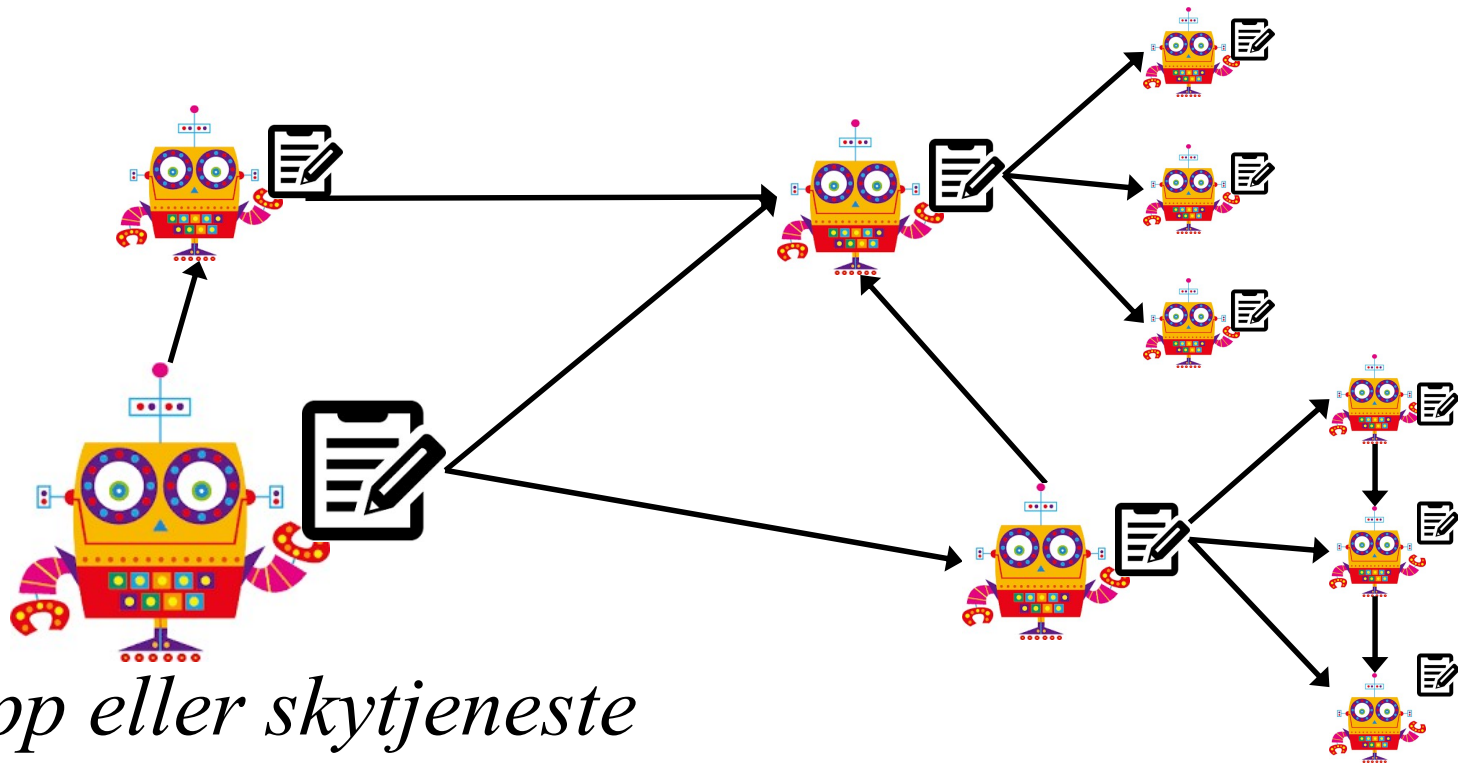
- Én koordinator
- Hjelpere for
 - nedtelling
 - generering av tilfeldig tall
 - beregning av gj.snitt

La oss programmere klassen!

- Lage ti tilfeldige tall opp til 100
- Skrive ut gjennomsnittet av dem
- Bruke `Average`, `DownCounter`, `Random`

Komplekse systemer krever kompleks samhandling

Kunsten er å dele et system opp i “naturlige” objekter med “ryddig” samhandling

Men hvordan “utføres” et objekt?

- Et objekt må lages først
 - `new` <klassenavn>(… argumenter til *konstruktør*…)
- Siden så utføres metoder
 - <objekt-ref>.<metodenavn>(… argumenter …)
 - mens metoden kjøres, så har objektet “kontrollen”
- Kontrast til prosedyre-orientert kode
 - kjøres ofte fra topp til bunn, og er så ferdig, eller...
- Java har sin **main**-metode, se **DownCounter**-eksempel...

JShell

- Lar en skrive inn Java-snutter
 - variabel-deklarasjoner
 - enkle og sammensatte uttrykk og setninger
 - variabelreferanser
 - metodekall
 - **if**, **while** og **for**
 - (re)deklarasjoner av metoder og til og med hele klasser
- Støtter såkalt “completion”
 - kan foreslå variabler og metoder, basert på kontekst
- Laget for enkel utprøving av kode og skripting (kan lagre og laste inn kode)

Utprøving av objekter med JShell

- JShell - interaktiv utprøving av Java-kode

```
[dhcp-110-148:examples hal$ jshell
| Welcome to JShell -- Version 9.0.1
| For an introduction type: /help intro

[jshell> String s = "Java er gøy!"
s ==> "Java er gøy!"

[jshell> s.substring(8)
$2 ==> "gøy!"

[jshell> java.util.Random rand = new java.util.Random()
rand ==> java.util.Random@31dc339b

[jshell> rand.n
nextBoolean()    nextBytes(    nextDouble()    nextFloat()    nextGaussian()    nextInt(

[jshell> rand.nextInt(10)
$4 ==> 2

[jshell> rand.nextInt(10)
$5 ==> 0

jshell>
```

Alternativ for Java 8

www.javarepl.com

- REPL

- en REPL, for Read-Eval-Print-Loop, gir deg mulighet til interaktiv og inkrementell kjøring av kode
- mange språk har en REPL innebygget, men ikke Java... før i Java 9

```
Welcome to Java REPL, a simple Read-Eval-Print-Loop for Java language.
```

```
To embed in your page add <iframe src="http://www.javarepl.com" />
```

```
Java HotSpot(TM) 64-Bit Server VM, Java 1.8.0_111 on Linux 3.13.0-49-generic  
Welcome to JavaREPL Web Console version 428
```

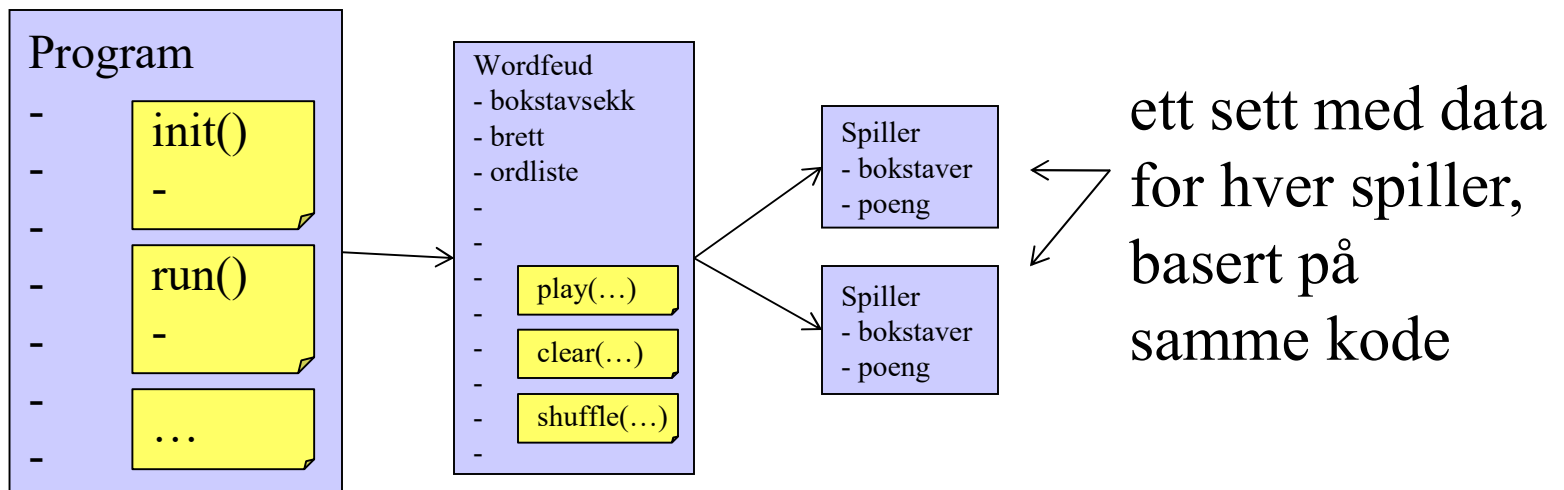
```
java> String name = "Hallvard"  
java.lang.String name = "Hallvard"  
java> name.substring(0, 3)  
java.lang.String res1 = "Hal"  
java> String nickname = res1  
java.lang.String nickname = "Hal"  
java>
```

Designproblemet

- **Hvordan dele et system opp i objekter?**
 - Hvordan dele opp totaloppførselen og -tilstanden i mindre enheter?
 - Hva er kriterier for en god oppdeling?
- **Erfaring og magefølelse**
 - objekter det er lett å sette navn på
 - gjenkjennbare oppgaver og strukturer
 - noen oppdelinger virker ryddigere enn andre
 - oppdelingen må ikke representere virkeligheten
- **Konvensjoner og mønstre**
 - selv unike problemstillinger har gjenkjennbare delproblemer som allerede har kjente løsninger
 - såkalte ”design patterns” (standardteknikker) er viktig innen objektorientering

Wordfeud-eksempel

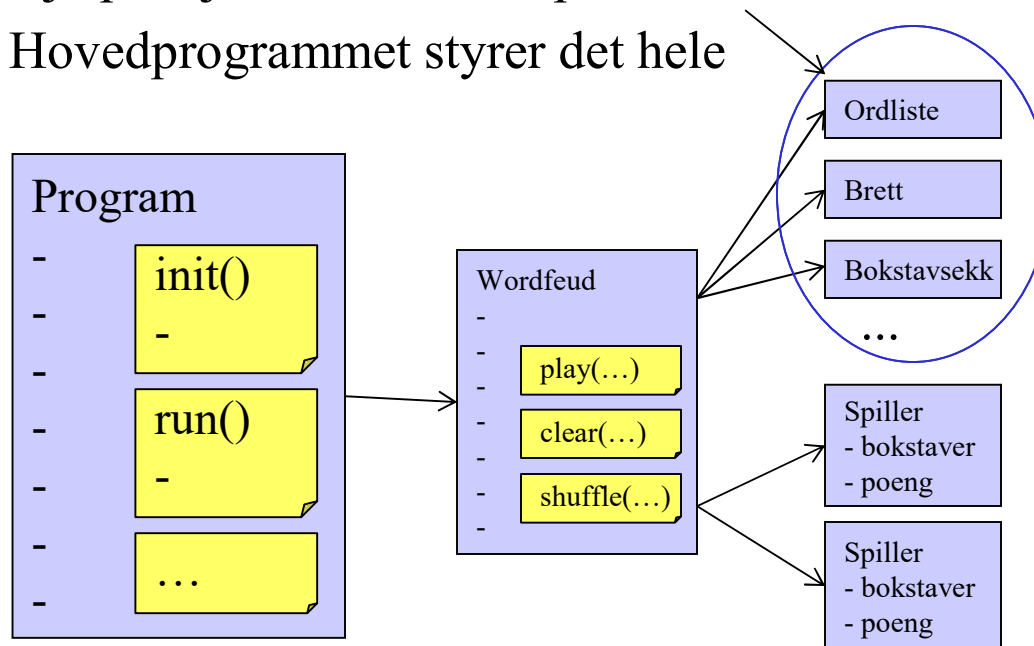
- Wordfeud
 - Deler opp i notater/objekter for spillbrettet og spillerne
 - Hovedprogrammet styrer det hele

Wordfeud-eksempel

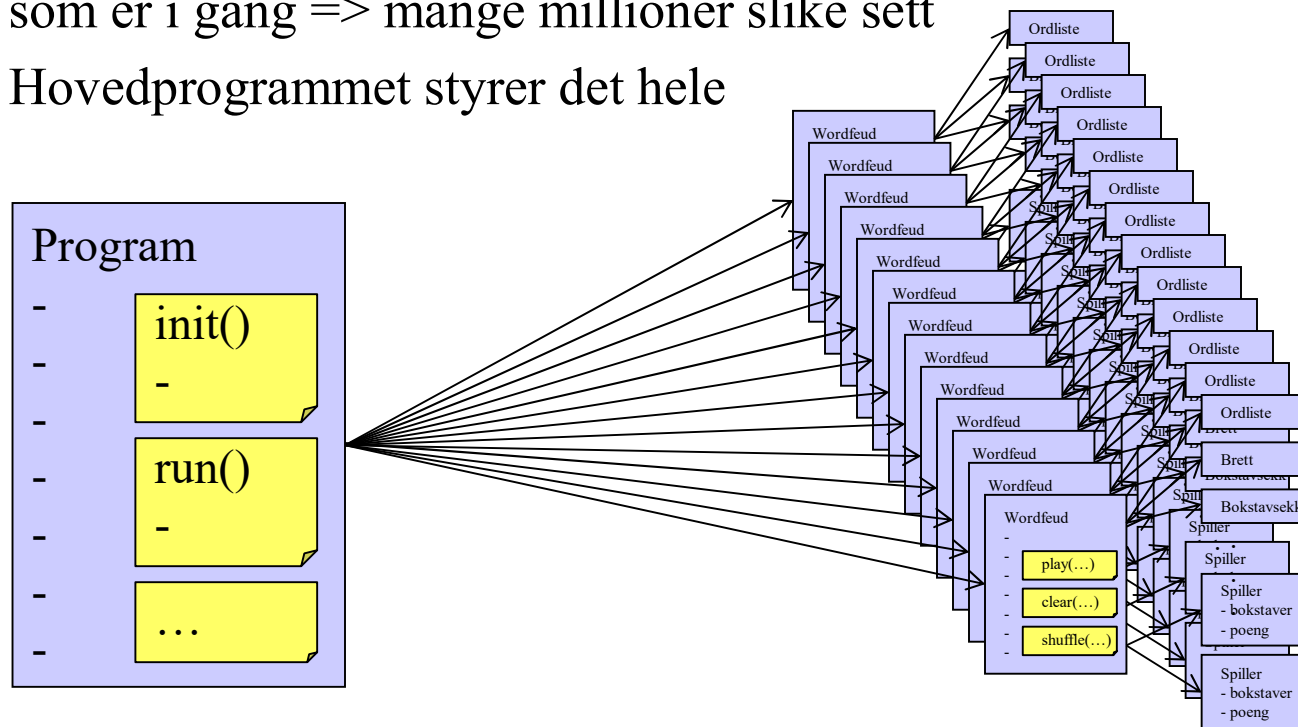
- Wordfeud

- Deler opp i objekter for spillbrettet og spillerne
- Hjelpeobjekter for ulike spillelementer
- Hovedprogrammet styrer det hele

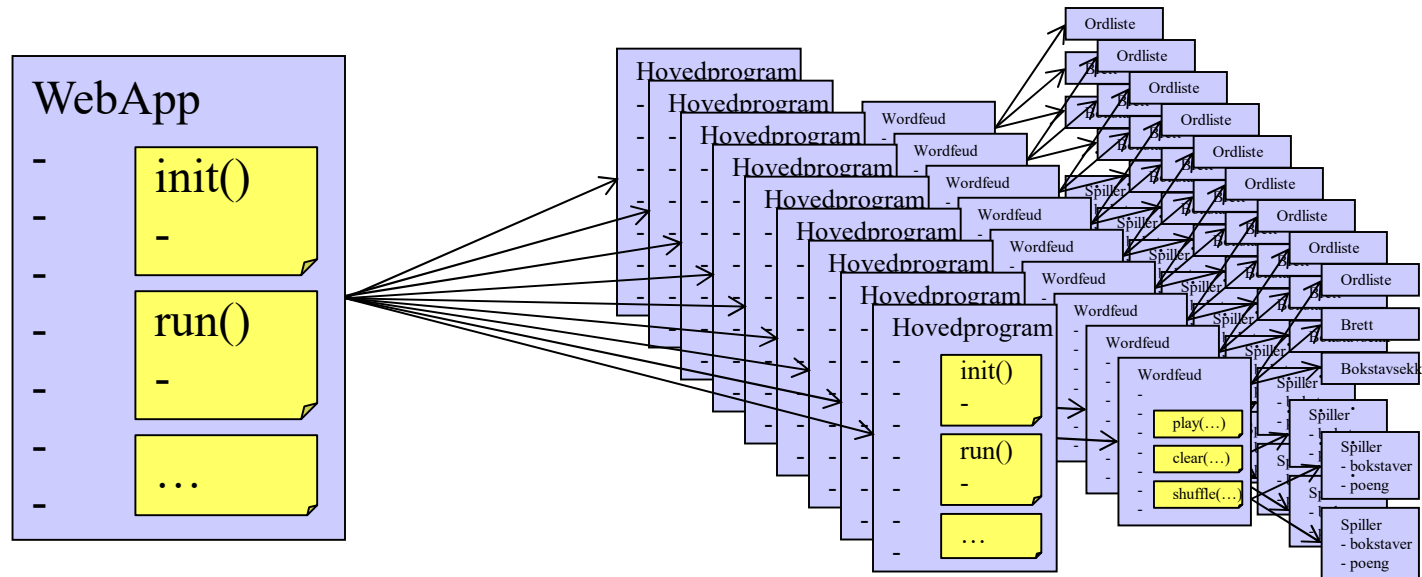
Wordfeud-eksempel

- Wordfeud på nettet
 - Ett wordfeud-objekt med tilhørende underobjekter for hvert spill som er i gang => mange millioner slike sett
 - Hovedprogrammet styrer det hele

Wordfeud-eksempel

- Wordfeud på nettet
 - Ett wordfeud-objekt med tilhørende underobjekter for hvert spill som er i gang => mange millioner slike sett
 - Hovedprogrammet styrer det hele

Matlagings-analogi

- **Utførelse** i kontekst av **hva det utføres** på: Matvarer uten utførelse eller utførelse uten matvarer gir lite mening

Kyllingfilet med poteter i tomatsaus

Det er hverdager det er flest av. Her er en god hverdagsmiddag med kyllingfilet som er ferdig på ca. 20 minutter.

Porsjoner OK

Ingredienser

2 stk kyllingfilet
 1 ss margarin til steking
 1 stk løk
 2 båt finhakket hvitløk
 1 boks hermetiske tomater
 1 boks tomatpuré
 ½ ts salt
 ¼ ts pepper
 ½ ts sukker
 1 ts tørket oregano
 4 stk potet i biter
 1 stk brokkoli

Slik gjør du:

1. Stek kyllingfiletene i en stekepanne på middels varme i 2 minutter på hver side. Legg over lokk og etterstek i 6-8 minutter.
2. Stek løk og hvitløk på middels varme til løken blir blank. Tilsett hermetiske tomater, tomatpuré og oregano, og la alt surre på svak varme i ca. 15 minutter. Smak til med salt, pepper og litt sukker.
3. Kok potetbitene ca. 10 minutter, ha dem i tomatsausen og la alt bli gjennomvarmt. Del brokkolien i buketter og kok dem så vidt møre i litt vann.

Data + kode = sant!

- Kode utføres alltid i kontekst av data
 - Hvilke trinn må løsningsprosessen deles opp i?
 - Hvilke data trengs for å representere et problem?
 - Hvilke data trengs for å støtte løsningsprosessen?

- Matlagingsanalogi:
 - kjøkkenet er stedet hvor matvarene er og som arbeidet foregår på

Data + kode = sant!

- Data deles opp etter
 - hvilke data som uløselig hører sammen.
F.eks. hører for- og etternavn sammen, men er løst knyttet til fødselsdato (som består av dag, måned og år)
 - hvilke data som trengs på samme tid, til samme formål?
 - Den beste oppdelingen er ikke alltid basert på vår reelle verden
- Matlagingsanalogi:
 - Alle ingrediensene i én (del)rett samles.
 - Alle ingrediensene som skal ha oppi samtidig samles.

Objektorientert vs. Prosedyreorientert

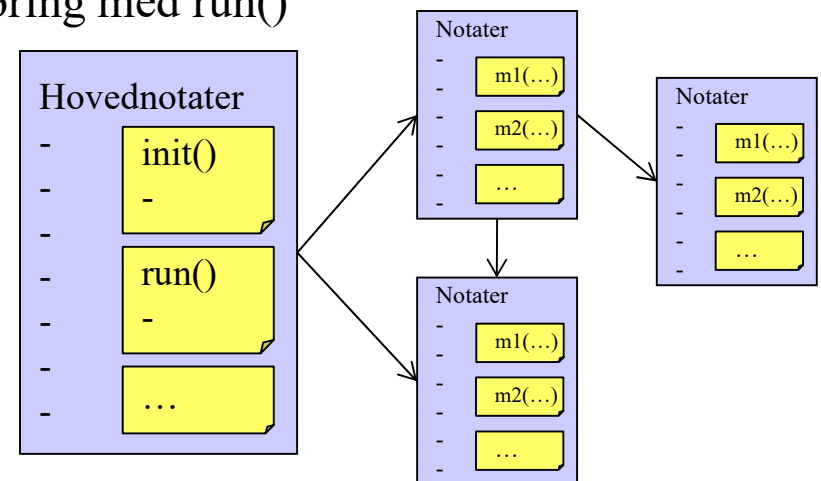
- En objektorientert tilnærming
 - grupperer data etter bruksmønster
 - samler beskrivelsen av data og instruksjoner
 - instruksjonene utføres alltid i kontekst av dataene
- En prosedyreorientert tilnærming
 - fokuserer i større grad på behandlingen enn dataene
 - har svake mekanismer for å dele et program opp i små, gjenbrukbare enheter
- Matvareanalogien
 - OO: Én arbeidsbenk pr. (del)rett, med sine matvarer og deloppskrift, som koordineres av en sjefskokk som samler de ferdige rettene på sitt bord.
 - PO: Alle matvarer på én benk, ordnet sammen med verktøyet som behandler dem.

Klasse vs. objekt

- **Klassene er oppskriften/programkoden**
 - hver klasse utgjør én deloppskrift
 - programklassen koordinerer deloppskriftene
- **Objektene utgjør tilstanden til det kjørende programmet**
 - objektene tilsvarer matvarene og oppskriften som en utfører, på vei til å bli en matrett
- **Klassen beskriver**
 - hvordan objektene ser ut ved oppstart
 - hvordan objektene endrer tilstand over tid, når metodene blir utført

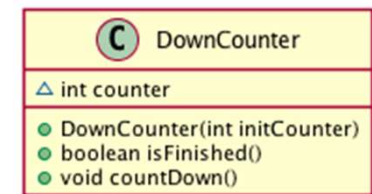
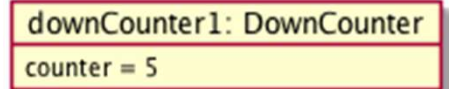
Program vs. klasse

- Et program er et spesialtilfelle av det en generelt kaller *klasser*
- Klasser er den fundamentale programvare-enheten: data + kode
- En klasse er et program dersom det
 1. er klassen som startes ved kjøring
 2. har en eller flere standard-metoder som håndterer programmets *livssyklus*, f.eks. initialisering med `init()`, kjøring med `run()`
- Programklassen må selv “rigge opp” de andre notatarkene

Diagrammer

- Diagrammer hjelper oss å forstå
 - tilstand ved kjøretid
 - koden ved å vise innholdet i klasser og sammenhenger mellom dem
- Objektdiagrammer
 - viser hvilke notatark/objekter som finnes underveis i kjøringen av programmet og hvilke verdier som variablene (attributtene) har
 - koblingen (piler) til andre objekter
- Klassediagrammer
 - viser klasser med variabler (counter), konstruktører og metoder (isFinished() og countDown())
 - kobling til andre klasser

Hva har vi lært så langt?

- Data grupperes i “notatark” som fungerer som kontekst for utførelse av kode/metoder
- Apper består av
 - *fasade, gjerne beskrevet med FXML i egen fil*
 - kontroller-objekt(er), som bygger bro til
 - intern tilstand, én eller flere objekter
- Diagrammer illustrerer både koden og tilstanden under kjøring